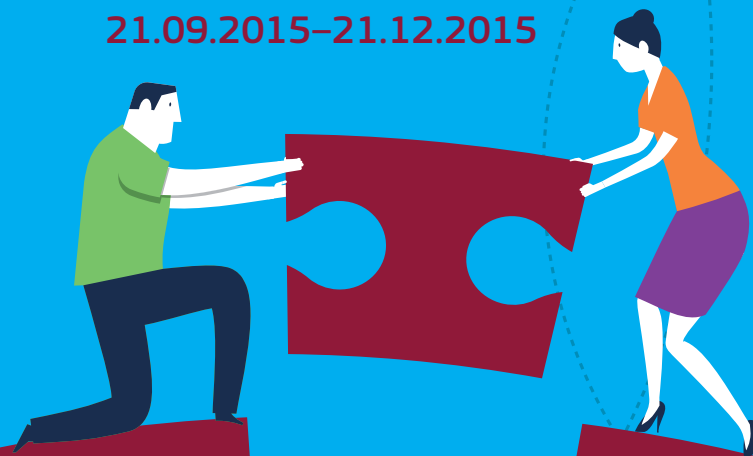

TAKISTUSTE ÜLETAMINE PIIRIALADEL

AVALIKU VEEBIARUTELU KOONDARUANNE
21.09.2015–21.12.2015

ÕIGUSTEAVE

Euroopa Komisjon ega ükski tema nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas väljaandes sisalduva teabe võimaliku kasutamise ega vigade eest, mis võivad selles esineda vaatamata hoolikale koostamisele ja kontrollimisele.

Väljaanne ei pruugi kajastada Euroopa Komisjoni seisukohti ja arvamusi.

**Europe Direct on teenistus, mis aitab leida vastused
Euroopa Liitu käsitlevatele küsimustele**

**Tasuta infotelefon (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(Mõned mobiilioperaatorid ei võimalda helistada 00 800 seeria numbritele või küsivad nende kõnede eest tasu*

Lisateavet Euroopa Liidu kohta leiate internetist
(<http://europa.eu>).

Lüxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2016

Euroopa Komisjon; regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat
REGIO DG 02 – Teabevahetus
Ana-Paula Laissy
Avenue de Beaulieu 1
B-1210 Brüssel

ISBN: 978-92-79-57359-0 (print)

ISBN: 978-92-79-57348-4 (PDF)

doi:10.2776/488095 (print)

doi:10.2776/180477 (PDF)

Kaanepilt: © iStockphoto

© Euroopa Liit, 2016

Paljudamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale.

Printed in Belgium

TAKISTUSTE ÜLETAMINE PIIRIALADEL

AVALIKU VEEBIARUTELU KOONDARUANNE
21.09.2015–21.12.2015

SISUKORD

EESSÕNA.....	5
1. PEATÜKK: AVALIKU ARUTELU JA KÄESOLEVA ARUANDE METOODIKA.....	6
2. PEATÜKK: VASTAJATE PROFIILID	8
3. PEATÜKK: ESINENUD TAKISTUSED	12
4. PEATÜKK: TAKISTUSTE JA PAKUTUD LAHENDUSTE KIRJELDUS.....	16
5. PEATÜKK: SEISUKOHAD PIIRIÜLESE KOOSTÖÖ KOHTA	30
6. PEATÜKK: JÄRELDUSED	34
LISATEAVE.....	36

EESSÕNA

2015. aasta septembris sai Viinis/Bratislavas algatatud piirialadel esinevate takistuste ületamist käsitlev avalik veebruaritelu, mille tulemusi on mul nüüd hea meel esitleda.

Arutelu oli avatud kolm kuud ning sellele laekus 623 vastust, mille kokkuvõtte ja analüüs on esitatud käesolevas aruandes.

Euroopa Liidu piirialade kodanike, organisatsioonide, ettevõtete ja avaliku sektori asutuste arvamustele keskendunud arutelu eesmärk oli selgitada välja peamised piiriülesel koostöömisel esinevad takistused ning võimalikud lahendused nende takistuste ületamiseks.

Avalik arutelu on osa laiemast ettevõtmi- sest nimetusega „piirialade läbivaatamine“ ja kujutab tegelikult ühte selle kolmest sambast. Piirialade läbivaatamine käivitati kogu liidus toimivatesse Interregi program- midesse tehtavate ELi investeeringute 25. aastapäeva tähistamiseks. Hoolimata selli- sest pikast piiriülese koostöö traditsioonist on endiselt raskusi, millest mõningaid ei ole võimalik lahendada ainuüksi Interregi rahas- tamise abil: näiteks õiguslikud ja halduslikud takistused ning keelebarjäär.

Seega kavatseb komisjoni regionaal- ja lin- napolitiika peadirektoraat (DG Regio) uurida erinevat liiki takistusi, mis püsivad, ning võimalikke lahendusi nende ületamiseks. Läbivaatamise teised kaks sammast on ekspertuurid piiriüleste takistuste loetelu koostamiseks ja neid näitlikustavad juhtu- miuurid ning hulk sidusrühmade töötube samal teemal.

Siinkohal lõplikke tulemusi avalikustamata ning teie lugemisrõõmu rikkumata võin juba öelda, et vastused kinnitavad hulka erinevaid asjaolusid, millest regionaal- ja linnapolitiika peadirektoraat oli juba teadlik tänu pikkadele kogemustele Interregi piiriülese koostöö alal.

Näiteks toovad vastajad selgelt välja raskusi, mis on seotud tööjõu piiriülese liikuvuse, maksustamise ja juurdepääsetavusega, mis kõik on piirialade elu olulised tahud, kuid mida mõjutab tihti negatiivselt õiguslike ja/ või halduslike takistuste esinemine. Üllatav on vahest see, et paljude vastajate arvates takistavad heanaaberlikke suhteid keelelised erinevused. Nii kodanikud kui organisatsioonid nõuavad häälekalt keelte õppimise soo- dustamist ja kultuurivahetuse ergutamist palju suurema nähtavusega.

Piirialade läbivaatamine jätkub 2017. aasta alguseni, kui olulisimad leiud ja soovitusel esitatakse aruteludokumendi kujul. Seniks kutsun teid lugema ja mõtisklema käesole- vas aruandes esitatud huvitavate leidude üle.

Corina Crețu

Euroopa Komisjoni
regionaalpolitiika volinik

1. PEATÜKK

Avaliku arutelu ja käesoleva aruande metoodika

AVALIK ARUTELU

Euroopa Komisjoni avalik veebruarutelu piirialadel esinevate takistuste ületamise kohta käivitati 21. septembril 2015 ja see kestis kolm kuud, kuni 21. detsembrini 2015. Arutelu toimus veebiküsimustiku kujul, mis sisaldas segu erinevatest etteantud vastustega ja lahtistest küsimustest ning mis oli kättesaadav EUSurvey kaudu 23 ELi keeles.

Küsitlus hõlmas Euroopa Liidu siseseid ning ELi riikide ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) ning Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riikide vahelisi piirialasid. Küsitluse käigus kutsuti ELi piirialade kodanikke, organisatsioone, ettevõtteid ja riigiasutusi esitama seisukohti takistuste, mida piiriülel koostöömisel ikka veel esineb, ning pakkuma välja lahendusi nende ületamiseks. Käesolevas aruandes on esitatud vastuste kokkuvõte ja analüüs.

Pärast seda, kui volinik Crețu oli arutelu algatanud, korraldati ettevõtmise reklaamimiseks rändkampania, millesse kaasati Euroopa Komisjoni regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat (DG Regio). Kogu ELis külastati 11 piiriala⁽¹⁾.

Kokku laekus veebiküsimustikule 623 vastust. Paralleelselt tagati ametlik postkastiaadress⁽²⁾, et võimaldada vastajatel saata materjale (nt dokumendid, artiklid ja teabelehed) otse e-postiga. Postkasti kaudu saatis materjale 33 vas-

tajat, kellest 21 esitas täiendavat teavet pärast seda, kui nad olid küsimustikule vastanud.

Vastajatele anti valik, kuidas nende vastused avaldatakse. Valikuvõimalused olid järgmised:

- ⊕ regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraadil lubati avaldada oma vastused (sh isikuandmed) täielikult: 30% vastajate valik;
- ⊕ regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraadil lubati avaldada oma vastused anonüümselt: 46% vastajate valik;
- ⊕ oma vastuste avaldamine keelati, kuid regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraadil lubati kasutada neid analüüsi eesmärgil: 23% vastajate valik.

Inimeste vastustega, kes andsid nõusoleku nende avaldamiseks, saab tutvuda regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraadi veebilehel.

KÄESOLEVAS KOONDARUANDES KASUTATUD METOODIKA

Olenemata vastuste avaldamise tingimustest arvestati käesoleva koondaruande koostamisel kõigi 623 vastaja panust veebiküsimustikku ning seda võetakse arvesse edasise analüüsi puhul. Ametliku postkasti kaudu saadud sisendit töödeldakse ja arvestatakse ka edasise töö käigus piirialade läbi vaatamise raames. Siiski ei ole selle kohta käesolevas aruandes kokkuvõtet esitatud, kuna vastused olid laadilt, iseloomult ja mahult erinevad ning seetõttu oli neid struktureeritud küsimustiku vastustega raske kõrvutada.

2. peatükis on analüüsitud hulgale profileerimisküsimustele esitatud vastuseid, et anda ülevaade vastajate peamistest tunnustest: identiteet, päritolukoht, piiriülene tegevus ja üldine teadlikkus piiriülesest koostööst. 3. peatükis analüüsitakse vastajatel esinevate takistuste põhitüüpe ning variatsioone, mida täheldatakse vastavalt nende erinevatele profiilidele. 4. peatükis on eritähelepanu all vastused lahtistele küsimustele takistuste kirjeldamise ja lahenduste leidmise kohta. 5. peatükis analüüsitakse seisukohti, mida vastajad avaldasid oma piirkonnas viimasel kümnendil toimunud piiriülese koostöö arenemise kohta. 6. peatükis esitatakse küsimustikule antud vastuste põhjal tehtud peamised järeldused.

2. PEATÜKK

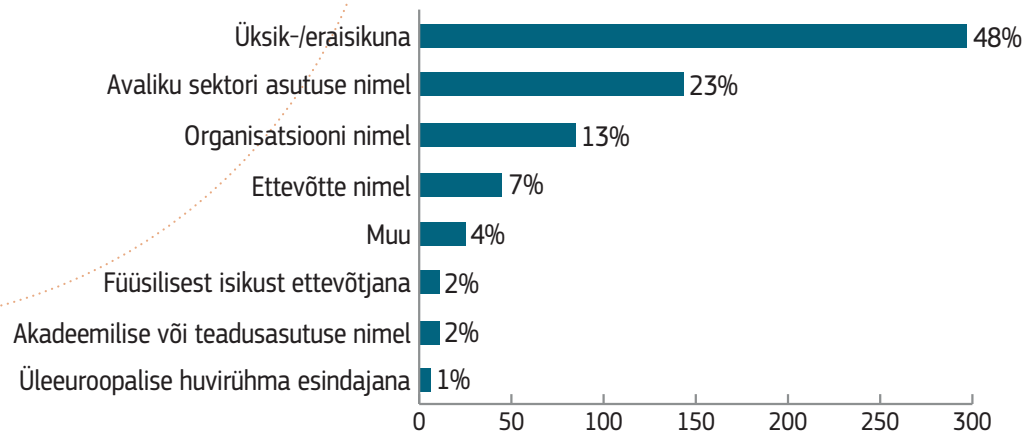
Vastajate profiilid

IDENTITEET JA PÄRITOLUKOHT

Küsimustikule laekunud 623 vastusest moodustavad, **eraisikud** suurima vastajate rühma, esindades pisut alla 50% vastajate koguarvust (vt joonis 1).

Avaliku sektori asutuste nimel vastajad on suuruselt teine rühm, esindades peaaegu veerandit vastajatest. Avaliku sektori asutustest moodustasid ülekaaluka enamiku

Joonis 1. Kellena käesolevat küsimustikku täidate?

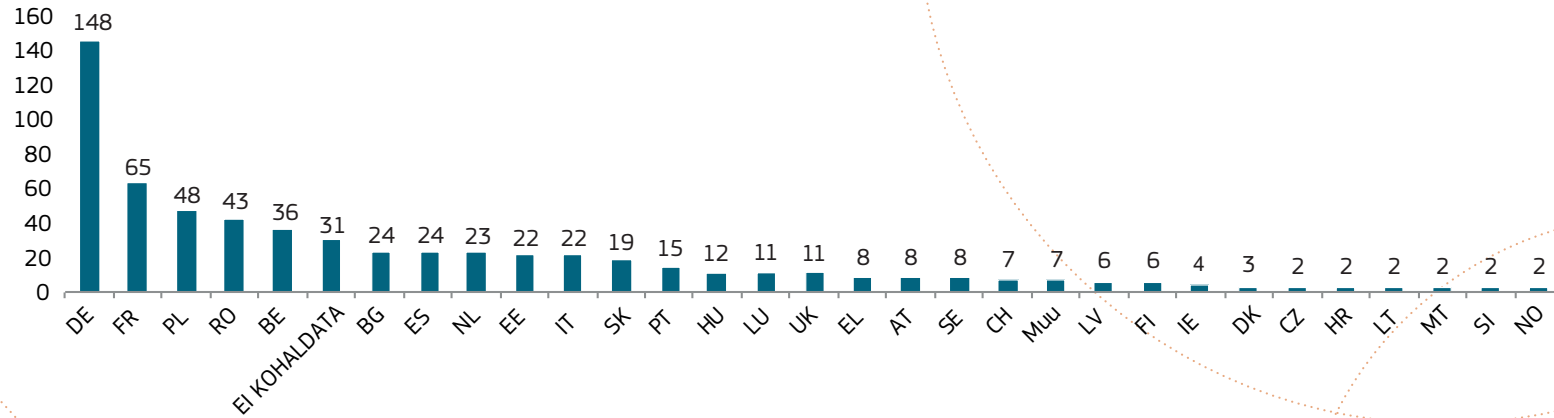
(rohkem kui kaheksa kümnest) piirialade piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused, nt omavalitsused, maavolikogud, provintsid ning piirkonnad. Ülejäänud on peamiselt siseriiklikud ametiasutused (sisuliselt ministeeriumide osakonnad) ja konkreetsed Interregi programmid.

13% vastanutest esindas **organisatsiooni**. Organisatsioonide hulgas saab täpsustada erinevaid kategooriaid, sh piirkondliku arengu asutused, ettevõtluse ja tööstuse keskliidud, sihtasutused ning piirialade võrgustikud/teabetalitused.

Tervikuna moodustavad **ettevõtted ja füüsilisest isikust ettevõtjad** vähem kui 10% vastustest. Akadeemilised ja teadusasutused moodustavad väiksema rühma, 2% vastustest. Panuse on teinud kuus üleeuroopalist huvirühma, esindades u 1% vastuste koguarvust.

Võimaluse „**Muu**” valis väga väike osa (3%) vastajatest. Enamikul juhtudel olid nad tihedalt seotud avaliku sektori asutuste või organisatsioonidega: nt linnavolikogude, linnade planeerimisametite ja Euroopa territoriaalse koostöö rühmituse (ETKR). Mõned varem eri tüüpi piiriülese tegevusega tege-

Joonis 2⁽³⁾. Vastajate asukohariigid

lenud eraisikud valisid samuti vastamiseks sellele kategooria.

Nagu ilmneb jooniselt 2, on suur hulk vastuseid koondunud piiratud arvu riikidesse. Umbes pool vastustest on pärit vaid neljast riigist: Saksamaa, Prantsusmaa, Rumeenia ja Poola. Mõned riigid ei ole eriti hästi esindatud – 15 riigis on vastajate arv alla kümne.

Osaliselt on teatud riikidest vastajate väga suur osalus seletatav piiride arvu ning piiriülese tegevuse ja rahastamise intensiivsusega. Nii võib see olla nt Saksamaa puhul, millel on maapiir üheksa riigiga, mis osaleb 12 Interreg A programmis ja millele on suunatud oluline osa Interregi rahastamispaketist.

Teistes riikides, nt Rumeenias, ei saa vastuste suurt arvu seletada ainult sisepiiride või koostööprogrammide arvuga. Suur osalus võib olla tingitud eriti tugevast teavitustööst riigis.

VASTAJATE SIDEMED PIIRIALADEGA

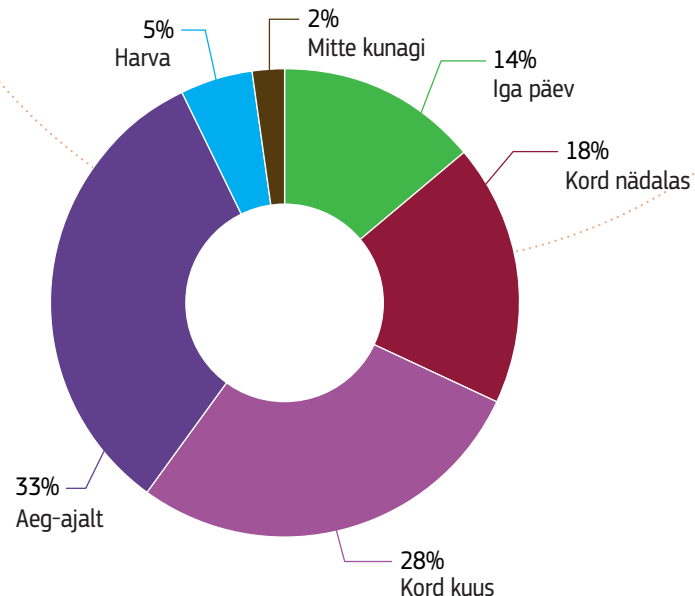
Esimeste küsimustega sooviti määratleda vastajate profiili ja eelkõige nende seost ELi piiridega. Eelduste kohaselt on arutelu osalenud ELi piiridega suhteliselt tuttavad:

- ☉ enam kui **kaheksa eraisikut** ja ettevõtet **kümnest on kas piiriala residendid**, või **asuvad seal** (84%);

- ☉ enam kui **kuus organisatsiooni kümnest on spetsialiseerunud kas piiriülesele koostööle** või valdkonnale, kus nad **panustavad piirialadel esinevate takistuste leevendamisse** (64%); 29% pole enda sõnul sellele spetsialiseerunud ja ülejäänud ei vastanud.

Joonis 3. Piiride ületamise sagedus

Eraisikud, füüsilisest isikust ettevõtjad ja ettevõtted:
kui sageli piiri ületate?

Küsimustikus oli vastajatel võimalik täpsustada ka sagedust, millega nad piiri ületavad – eraisikute, füüsilisest isikust ettevõtjate või ettevõtetenä. Joonisel 3 esitatud tulemustest ilmneb, et vastajad on üle piiride väga liikuvad.

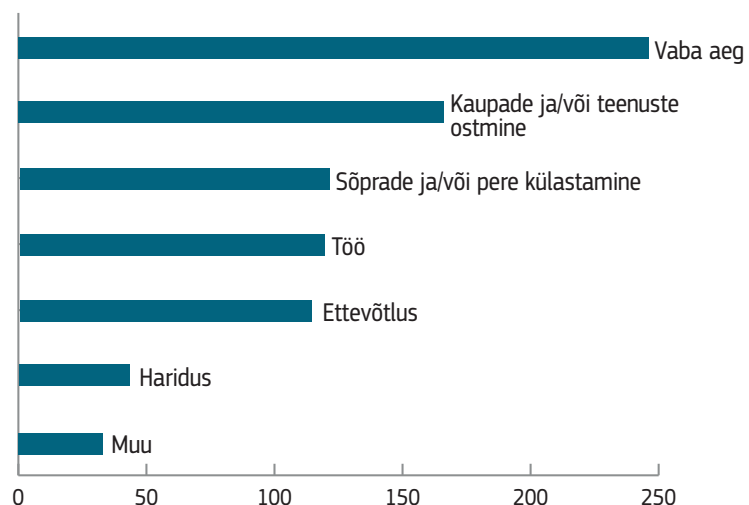
Enam kui üks vastaja kahest ületab piiri vähemalt kord kuus. Umbes üks kolmest ületab piiri kord nädalas või sagedamini.

Ainult 7% ületab piiri harva või mitte kunagi. Teisisõnu on vähemalt mitu korda aastas piiri taha asja enam kui üheksal vastajal kümnest. Selline väga kõrge liikuvuse määr⁽⁴⁾ kinnitab, et piiriküsimused on vastajate igapäevaelus eriti olulised.

Teine oluline teabe liik on piiride ületamise põhjus. Eraisikutel, ettevõtjatel ja organisatsioonidel paluti valida mitme põhjuse hul-

Joonis 4. Piiride ületamise põhjused

Mis eesmärgil Te piiri ületate?

gast, miks nad tavaliselt piiri ületavad; seega ei ole kogu arv täpselt 623.

Levinuim põhjus piiri ületamiseks on vaba aeg ja turism, mida nimetasid peaaegu kaks vastajat viiest. Kõnealusesse kategooriasse kuuluvad turismireisid ja harrastused.

Teine sagedasim piiri ületamise põhjus on kaupade ja/või teenuste ostmise, mida

nimetas enam kui üks vastaja neljast. Küsimustikus oli täpsustatud, et kategooriasse kuulub ka teenuste, nt arstiabi, kasutamine.

Sõprade ja/või pere külastamine on piiri ületamise põhjus umbes ühe vastaja jaoks viiest, mis tõstab esile piiriülese liikuvuse olulisust sotsiaalse suhtluse seisukohast.

Tööhõive, ettevõtlus ja enamik kõikidest haridusega seotud eesmärkidest on suhteliselt harvemad. Siiski ilmneb selle kolme kategooria liitmisel (ja asjaolu arvestamisel, et vastajad võisid valida mitu reisimise põhjust), et neli kümnest valisid piiri ületamiseks vähemalt ühe nimetatud kolmest põhjusest. Kui kasutati kategooriat „muu”, kirjeldati enamikul juhtudel tegevust, mis on kas tugevalt seotud tööhõivega või kuulub tegelikult tööhõive kategooriasse.

Mis puudutab **üldist teadlikkust piiriülese koostööga seotud tegevusest**, siis ilmutavad vastajad väga kõrget teadlikkuse taset, kusjuures 89% on enda sõnul sellisest tegevusest oma piirkonnas teadlikud ning 11% väidavad, et nad ei ole sellest teadlikud. Ehkki väiksem osa neist (81%) ütleb, et nad

ei ole konkreetselt Euroopa territoriaalsest koostööst ega Interregist kuulnud, on ikkagi tegu kõrge protsendiga⁽⁵⁾.

Sellist üldiselt kõrget teadlikkust võib muu hulgas seletada asjaoluga, et oluline arv vastajaid on enda sõnul ühel või teisel viisil olnud kaasatud piiriülese koostöö struktuuri. Siia alla kuuluvad organisatsioonid, mis tegelevad piiriülese koostööga üldiselt, ning asutused, mis on seotud vahetult Interregi programmide haldamisega.

3. PEATÜKK

Esinenud takistused

Üks avaliku vee-
biarutelu olulisimaid eesmärke oli koguda seisukohti piiridel esinevate takistuste kohta ja ettepanekuid, kuidas neid ületada. Seega on iseäranis olulised küsimused, millega paluti vastajatel täpsustada asjassepuutuvaid takistusi nende piirkonnas.

Analüüs on esitatud kolmes järgus: esiteks tehakse üldine ülevaade vastustest. Seejärel käsitletakse konkreetseid suundumusi, ühendades vastajate profiilid konkreetse vastusega. Lõpuks analüüsitakse 4. peatükis takistusi üksikasjalikumalt ning tutvustatakse nii takistust kui pakutud lahendust eraldi.

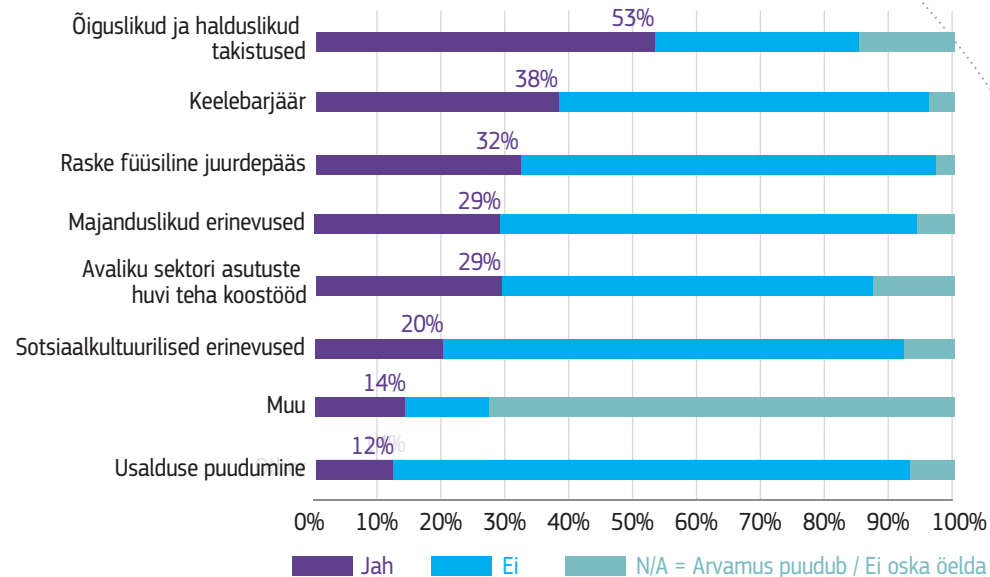
TAKISTUSTE SAGEDUS

Nagu ilmneb jooniselt 5, nimetavad vastajad nende jaoks piiril esineva olulisima takistusena õiguslikke ja halduslikke takistusi: enam kui üks vastaja kahest näeb seda oma piirkonnas olulise takistusena. Järgmisena tuleb keelebarjäär: enam kui üks vastaja kolmest peab neid oluliseks. Kohe järgmisena nimetab peaaegu iga kolmas vastaja takistusena ka rasket füüsilist juurdepääsu.

Neile kolmele enim mainitule järgnevad vahetult huvi, mida avaliku sektori asutused ilmutavad koostöö vastu, ja majanduslikud erinevused, kusjuures kumbagi takistust mainib 29% vastajatest. Seevastu sotsiaalkultuurilisi erinevusi ja usalduse puudumist tajutakse vähem olulisena – neid mainib vastavalt 20% ning 12% vastajatest.

Enamik vastustest kategoorias „muu” puudutavad tahke, mida on võimalik seostada eelnevalt määratletud kategooriatega; pea-

Joonis 5. Takistuste olulisus ja sagedus

Tabel 1. Vastajate tüüp ja valitud takistused

Vastaja tüüp	Raske füüsiline juurdepääs	Keelebarjäär	Õiguslikud ja halduslikud takistused	Usalduse puudumine	Majanduslikud erinevused	Sotsiaalkultuurilised erinevused	Avaliku sektori asutuste huvi teha koostööd
Üksik-/eraisikuna	30%	28%	47%	12%	33%	17%	37%
Ettevõtte nimel	9%	31%	33%	9%	20%	27%	18%
Avaliku sektori asutuse nimel	41%	52%	59%	10%	22%	23%	14%
Organisatsiooni nimel	36%	53%	79%	20%	35%	27%	31%

miselt raske füüsilise juurdepääsu, erinevate õiguslike ja halduslike takistuste ning huvi puudumisega piiriülese koostöö vastu. Osa vastuseid kategoorias „muu” puudutavad ka küsimusi, mida võib pidada valdkondadevaheliseks, nt teabele juurdepääsu puudumine, piiriülese koostöö ühise struktuuri puudumine ja piiratud juurdepääs piiriülestele andmetele. Muud küsimused on seotud massiteabevahendite/IKTga, nt geoblokeerimine, rändlustasud ja piiriüleste meediakanalite puudumine.

TAKISTUSED VASTAVALT VASTAJATE PEAMISTELE TÜÜPIDELE

Tulemuste lähemal uurimisel selgub, et teatud tüüpi vastajad mainivad osasid takistusi sagedamini kolme erineva mõõtme alusel.

VASTAJA KATEGORIA

Esimene mõõde on seos vastajate tüüpide (konkreetsetl eraisikud, ettevõtted, organisatsioonid ja avaliku sektori asutused) ning vastavate takistuste valiku vahel.

Nagu eespool toodud tabel näitab, **esineb mitu huvitavat variatsiooni.**

- ⊕ Raskest füüsilist juurdepääsu mainib takistusena vähem kui üks ettevõtte kümnest, samas kui eraisikud, avaliku sektori asutused ja organisatsioonid asetavad sellele suuremat rõhku.
- ⊕ Keelebarjääri mainivad organisatsioonid ja avaliku sektori asutused võrreldes eraisikute ning ettevõtetega sagedamini.

⊕ Õiguslikud ja halduslikud barjäärid puudutavad eraisikuid, avaliku sektori asutusi ja organisatsioone enam kui ettevõtteid.

⊕ Eraisikud ja organisatsioonid on avaliku sektori asutustest enestest kriitilisemad selle suhtes, et avaliku sektori asutustel puudub huvi koostöö vastu.

PIIRI ÜLETAMISE SAGEDUS ⁽⁶⁾

Teine moodus tulemuste käsitlemiseks on analüüsida seost valitud takistuste ja piiri ületamise sageduse vahel.

Tabel 2. Ületamiste sagedus ja valitud takistused

Piiri ületamise sagedus	Raske füüsiline juurdepääs	Keelebarjäär	Õiguslikud ja halduslikud takistused	Usalduse puudumine	Majanduslikud erinevused	Sotsiaalkultuurilised erinevused	Avaliku sektori asutuste huvi teha koostööd
Iga päev	40%	19%	69%	4%	44%	15%	37%
Kord nädalas	32%	29%	65%	4%	35%	13%	37%
Kord kuus	24%	28%	42%	10%	25%	19%	29%
Vahetevahel	24%	31%	29%	16%	28%	17%	33%
Harva või mitte kunagi	31%	38%	35%	27%	35%	38%	46%

Allpool esitatud tabelist võib järeldada, et **mida sagedamini inimene piiri ületab, seda tõenäolisem on, et ta nimetab takistusena piirialadel usalduse puudumist.** Sama loogika kehtib keelebarjääri ja sotsiaalkultuuriliste erinevuste puhul, teatud väiksemate kõrvalekalletega. Seda tuleb tõlgendada ettevaatlikult, kuna põhjusliku seose olemasolu ehk „suunda” ei ole võimalik tuvastada. Näiteks kas inimesed arvavad, et keel on vähem takistuseks, kuna nad ületavad piiri sagedamini (ja oskavad naabri keelt)? Või kas nad ületavad piiri sagedamini just sellepärast, et nad ei koge keelebarjääri? Igatahes on need suundumused täheldatavad ja nende kohta võib esitada küsimusi.

Seevastu, **mida sagedamini inimene piiri ületab, seda tõenäolisem on, et ta nimetab takistusena piirialadel õiguslike ja halduslike barjääre.** Üks võimalik tõlgendus on, et reisimise sagedus mitmekordistab selliste takistustega kokkupuutumise võimalusi; teisisõnu tajutakse sedalaadi takistusi teravamalt, kui piiriülene liikuvus on suurem ja sagedasem ⁽⁷⁾.

Seost piiri ületamise sageduse ja raske füüsilise juurdepääsu, majanduslike erinevuste või huvi vahel, mida avaliku sektori asutused tunnevad koostöö vastu, on raskem tõlgendada, kuna see ei ole nii selge ega lineaarne.

Tabel 3. Ületamiste eesmärk ja valitud takistused

	Raske füüsiline juurdepääs	Keelebarjäär	Õiguslikud ja halduslikud takistused	Usalduse puudumine	Majanduslikud erinevused	Sotsiaalkultuurilised erinevused	Avaliku sektori asutuste huvi teha koostööd
Piiri ületamise eesmärk							
Töö	36%	29%	55%	11%	35%	13%	29%
Ettevõtlus	26%	32%	54%	13%	32%	20%	32%
Haridus	30%	28%	53%	9%	40%	23%	30%
Kaupade ja/või teenuste ostmise	24%	27%	52%	10%	28%	19%	32%
Sõprade ja/või pere külastamine	34%	28%	53%	7%	30%	16%	41%
Vaba aeg	25%	28%	46%	12%	28%	18%	32%

PIIRI ÜLETAMISE EESMÄRK⁽⁸⁾

Lõpuks on huvitav võrrelda ka vastajate valitud takistusi põhjustega, miks nad piiri ületavad.

Sellest vaatevinklist on variatsioonid vähem selged, ehkki võib teha teatud üldisi tähelepanekuid.

- ☉ Näib, et õiguslike ja halduslike takistusi tajutakse tugevalt kõikides vastajate kategooriates ning et need on ainult pisut vähem olulised nende jaoks, kes ületavad piiri vaba ajaga seotud eesmärkidel.
- ☉ Sellel eesmärgil piiri ületavad vastajad kalduvad ka ütleva, et avaliku sektori asutuste huvi (puudumine) koostöö vastu on takistus, seda enam kui muude kategooriate puhul.
- ☉ Üldjuhul peetakse usalduse puudumist takistusena vähem oluliseks ja selle olulisus on veelgi väiksem vastajate jaoks, kes ületavad piiri sõprade ja/või pere külastamiseks.

4. PEATÜKK

Takistuste ja pakutud lahenduste kirjeldus

Küsimustikus paluti vastajatel vastata hulgale lahtistele küsimustele takistuste kohta, mis võivad esineda piirialadel piiriüleisel suhtlemisel.

Iga vastaja võis valida kuni kolm takistust, mis tekitavad tema arvates enim probleeme, ja selgitada neid, kirjeldades, kuidas iga takistus avaldub ning tema elu mõjutab. Välja võis pakuda ka lahendusi. Käesolevas peatükis analüüsitakse neid tahke.

Tuleb märkida, et küsimustiku kõnealuse osa täitmine oli vastajatele vabatahtlik, mistõttu erineb esitatud selgituste arv olenevalt takistuse tüübist. Näiteks avaldas umbes neli vastajat kümnest arvamust õiguslike ja halduslike takistuste konkreetsete ilmingute kohta, samas kui ainult üks kümnest mainis konkreetsemalt ilminguid ning lahendusi seoses avaliku sektori asutuste huviga (selle puudumisega) koostöö vastu – ehkki seda pidas oluliseks 29% vastajatest.

ÕIGUSLIKUD JA HALDUSLIKUD TAKISTUSED

Nagu eespool märgitud, mainitakse kõige sagedamini õiguslike ja halduslike takistusi, mida peab oluliseks rohkem kui pool kõikidest vastajatest (53%).

Takistused

Vastused viitavad ilmekalt, et õiguslike ja halduslike takistuste puhul on tööhõive laiema teemana

suureks murekohaks. **Vastustest selgub, et õiguslikud ja halduslikud takistused raskendavad tööle asumist ühel pool piiri, kui elatakse teisel pool piiri.**

Küsimus puudutab mitut aspekti. Üks enim nimetatud murekohti on hariduse ja **kvalifikatsioonide tunnustamise puudumine**. Vaatamata valdkonnas ühtlustamise alal tehtavatele edusammudele väidavad töötajad, et nad puutuvad tihti kokku tööandjate poolse teadmiste puudumisega välismaal omandatud hariduse suhtes. Mõned mainivad töökohtadele juurdepääsu puhul teisel pool piiri lausa reaalsel diskrimineerimist.

Samuti mainitakse piirialade töötajate jaoks väga koormavana tihti **sotsiaalkindlustus-, pensioni- ja maksusüsteemi erinevusi**. Teatud juhtudel asetavad need küsimused töötaja halvemasse olukorda, kuna sotsiaalhüvitusi on raske taotleda ja esineb erinevaid maksustamisega seotud probleeme, millega kaasneb asjaomase isiku jaoks suur ebakindlus.

Haldusmenetluste üldine keerukus on iseenesest kõnekas aspekt, mis kirjelduste kohaselt heidutab inimesi töötamiseks piiri ületamast. Mõnikord rõhutavad vastajad töötajate puudulikke teadmisi teisel pool piiri kehtivatest eeskirjadest ning asjaolu, et haldusasutustes ei tunta piirialade töötajatega seotud asjaolusid. Ehkki seda võib seletada üldisemalt valdkondadevahelise teabepuuduse probleemiga, mainitakse seda ikkagi tihti konkreetse haldusliku või õigusliku takistusena.

Teiste konkreetsemate regulatiivsete probleemidena mainisid mõned vastajad näiteks eeskirju, mis takistavad piirialade töötajaid kasutamast kaugtöölahendusi, asetades nad võrreldes omamaiste töötajatega kehvemasse olukorda.

Samas on oluline mainida, et hulgast vastustest ilmneb, et piirialade töötajad on eelisolukorras, kuna nende liikuvus soodustab juurdepääsu teatud avalikele teenustele (nt tervishoiule) mõlemal pool piiri.

„Erinevate maksu- ja sotsiaalkindlustussüsteemide tõttu ei saa inimesed kaitset üheltki süsteemilt. Õigusaktide erinevuste tõttu tekib olukordi, kus töötaja osutub minetanuks mõlema riigi sotsiaalhüvitised, millele on õigus mõlema riigi kodanikel”⁽⁹⁾.

„Õiguslikud ja halduslikud takistused ei erguta inimesi naaberpiirkonnas töötama. Kogu täiendav halduslik asjaajamine seoses sotsiaalkindlustuse, maksudega jne nõuab piirialade töötajatelt suurt pingutust.”

„Mõned kodumaal väljastatud tunnistused on naaberriigis kehtetud, mis tähendab, et ei ole võimalik pidada sama ametit ja et tuleb teha kulutusi selleks, et saada asjassepuutuv tunnistus naaberriigis.”

Samas ei ole tööhõive ainus valdkond, kus õiguslikud ja halduslikud takistused tekitavad raskusi. **Selliste barjääridega seisavad silmitsi ka ettevõtted ja ettevõtjad**, ehkki teemat mainitakse tööhõivest poole harvemini (põhjus võib olla selles, et erai-

sikutest kodanikelt laekusid arutelu raames pooled vastused). **Toodete ja teenuste tehniliste standardite ning eeskirjade erinevused toimivad sisuliselt barjääridena, mis tõkestavad sisenemise turgudele teisel pool piiri.**

Ettevõtete puhul tajutakse sama olulisena teabe ja teadlikkuse küsimust seoses õiguslike ning halduslike eeskirjadega, mis kehtivad teisel pool piiri (maksustamise, kindlustuse, tööõnnetuste jms alal).

„Erinev sotsiaal-, töö-, maksu- ja ühinguõigus kujutab barjääri piiriülesele tegevusele.”

„Erinevad standardid ja siseriiklikud eeskirjad, sh siseriiklikud katsete nõuded (eriti Saksamaal) takistavad piiriülest kaubandust. [...] Meditsiinitoodete puhul tähendavad pakenditele kehtestatud erinevad nõuded, et sama pakendit ei saa kasutada, isegi kui keelevajadused on samad (nt Rootsi/Soome). Kauakestvad heakskiitmismenetlused tekitavad samuti barjääre.”

„Õiguslikud ja tehnilised erinevused takistavad Prantsuse ettevõtteid vastamast Saksa pakkumiskutsetele.”

Üldiselt võttes on, **kõige sagedamini esinevateks ning kõikidele vastajate kategooriatele probleeme tekitavateks õiguslikku ja halduslikku laadi konkreetseteks küsimusteks erinevad maksustamis- ja sotsiaalkindlustussüsteemid, sh tervishoiu- ning pensionisüsteemid.** Konkreetselt tajutakse neid oluliste takistustena töötajate liikuvusele.

Mõnedes vastustes mainitakse lisaks siseriiklike süsteemide ühtlustatuse puudumisele ka **riikide haldusasutuste vahelist eba- piisavat koordineeritust**, sh ühildumatuid halduseeskirju ja probleeme seoses süsteemidevahelise teabeedastusega. Samuti avaldatakse arvamust **piiriüleste lahenduste üldise määramatuse**, kohta, mille tõttu õiguslike ja halduslike pädevuste erinevused pärsivad laiema ning struktureerituma koostöö võimalusi ja leitud piiriüleste lahendused ei ole koostöö kõikide liikide (nt Euroopa territoriaalse koostöö rühmituse) seisukohast

piisavad. Küsimused ulatuvad kaugemale piirialade haldusasutustest ja puudutavad ka siseriiklike, tsentraliseeritud asju, ehkki näib, et neid tajuvad kõige teravamalt need, kes elavad piirialadel ja erinevatel eesmärkidel aktiivselt piiri ületavad.

„Kui peaksin näiteks tööst ilma jääma, kuluks väga pikk aeg haldusformaal- suste, mis mul tuleks täitma, enne kui saaksin töötushüvitisi. See käib kõikide sotsiaalkindlustusasutuste kohta, mis on keskpikas ja pikemas perspektiivis stressirohke.”

Vastustes kirjeldatakse ka seda, kuidas, **õiguslikud takistused asetavad piirialade elanikke kehvemasse olukorda tarbijatena, kui nad ostavad/kasutavad teatud kaupu ja teenuseid.** Eelkõige on see nii järgmistes valdkondades.

☉ **Pangandus:** ebasoodsad tingimused pangakontode avamisel, tarbimislaenude, kindlustuse, kinnisvarahüpoteeegi jne kasutamisel teisel pool piiri ja teatud maksevahendite vastuvõtmisest keeldumine.

Mõned ütlevad, et piiriala kodanikuna on igapäevase elu korraldamiseks oluline omada pangakontot mõlemal pool piiri.

☉ **Telekommunikatsioon ja post:** mobiiltelefonide rändlustasud, takistused välismaiste mobiiltelefoniabonentide kasutamisel, välismaal mittekehtivad erinumbrid, veebilehtede geoblokeerimine ja kõrged postitasud, mis ei arvesta geograafilist lähedust.

☉ **Tervishoiuteenused:** koordineerituse ja teabe puudumine seoses tervishoiuteenuste kasutamisega välismaal.

☉ **Transpordisektor:** erinevad piletihinnad ja -süsteemid, raskused sõiduki ostmisel ühel pool ja selle registreerimisel teisel pool piiri.

Mõned mainivad ka kokkulepete puudumist hädaabi- ja päästeteenistuste tegutsemiseks kummalgi pool piiri (nt kiirabiautol ei lubata ületada riigipiiri haige viimiseks lähimasse haiglasse).

Võimalikud lahendused

Võimalike lahenduste hulgas on järgmised: **regulatiivraamistike ja eeskirjade suurema lähenemise, suurema paindlikkuse ning vastastikuste kokkulepete soodustamine; asjassepuutuvate pädevustasandite tugevdamine ja kodanike, ettevõtete ning organisatsioonide parem teavitamine.**

Arvestatav hulk vastajaid juhib tähelepanu erinevustele ELi eeskirjade (direktiivide) rakendamisel, mis tekitab õiguslikke ja halduslikke takistusi. Kutsutakse üles **eeskirjade paremale koordineerimisele ja ühtlustamisele** piirialadel, nt piiriüleste mõjude hindamise kaudu, et soodustada suuremat lähenemist.

Suuremat **paindlikkust soovitakse ka siseriiklike/piirkondlike õigusaktide üldisel rakendamisel** piirialadel: mitu korda on pakutud välja ideed, et piiriala „vabastataks“ siseriiklikest õigusaktidest või et viimaseid kohandataks piiriala tingimustega. Parimate lahenduste leidmiseks piirialadele peaks

mõnede vastajate väitel olema olemas õigus eksperimenteerida ja teostada projekte, mis jäävad siseriiklikust regulatiivraamistikust välja, nt katseprojektide kaudu.

„Kui soovitakse teha midagi takistuste kõrvaldamiseks, on vaja standardida kõik mõlemat territooriumi mõjutavad eeskirjad. [...] Ohuline on, et Euroopa Komisjon koostaks selged suunised, mis oleks kõikide riikide jaoks samad.“

„Ühtlustage menetlused; saavutage liikmesriikide vahel kokkulepped sotsiaalkindlustuse, maksuregulatsiooni jms alal.“

„Nõuandvaid organeid tuleb laiendada, oskusteavet tuleb ühendada konkreetsete küsimuste lahendamiseks ja kavandatavad lahendused tuleb edastada asjassepuutuvatele asutustele (nt piirialade töötajatega tegelevale töökonnale). Piirialade jaoks peab olema võimalik kehtestada eksperimentaalseid punkte. Lubatud peab olema projektide kõrvalekaldumine siseriiklikest õigusaktidest ja standarditest.“

„Sättestada Euroopa õiguse alusel võimalus teha erandeid siseriiklikest õigusnormidest, et jõuda piirkondliku arengu vallas mõistlike piiriüleste lahendusteni.“

Mõnedes vastustes tõstatatakse ka **halduspädevuste küsimus: kummalgi pool piiri olevate haldusstruktuuride ebasümmeetriat** peetakse takistuseks koostööle ning kokkulepete saavutamisele.

Mõningates vastustes tehakse juttu huvist arendada edasi struktuure nagu euroregioonid ja ETKRid, võimaldades neile suuremat rahastamist ja suuremaid volitusi tegutsemiseks. Ehkki nimetatud üksusi tajuvad mõned vastajad jätkusuutlikkuse potentsiaalse allikana piiriüleses koostöös, peavad paljud neid mastaabi ja rakendusala seisukohast liiga väikeseks, et tulla toime kõikide tänaste väljakutsete ning võimalustega, mistõttu tuleks analüüsida uusi struktuure.

„Kuna esineb erinevaid probleeme valdkondi, millest mõned kätkevad kauakestvaid protsesse ja menetlusi, näivad pädevad ning hästi integreeritud piiriülesed asutu-

sed pakkuvat parimat lahendust, sest suudavad küsimusi välja selgitada, lahendada ja vajaduse korral ka edastada. [...] Samas on teatud probleeme võimalik lahendada ainult siseriiklikul või Euroopa tasandil. Võtmeks on subsidiaarsus.”

Erinevusi selles, kuidas haldusasutused töötavad, ja teabevahetuse puudumist nähakse küsimustena, mida **on võimalik lahendada osaliselt IT-süsteemide arendamise kaudu**. Andmevahetuse tõhustamine võib lihtsustada menetlusi, kergendada osaliselt eraisikute koormust ja lühendada mõnikord kauakestvaid menetlusi. Üldiselt tehakse ka juttu heade tavade vahetamisest.

„Isegi kui õiguse ühtlustamine ei ole võimalik, peaksid siseriiklikud (nt sotsiaalkindlustuse) haldusasutused tegema koostööd vähemalt haldusmenetluste lihtsustamiseks. Ka andmevahetus võib teatud menetlusi lihtsustada.”

„Looge üks amet dokumentide tsentraliseerimiseks, mida on vaja saata sotsiaalkindlustusasutuste mõlemas riigis, nii

et inimesed ei pea käima mitmes ametis (kogu sotsiaalkindlustusasutuste vaheline suhtlus käib läbi meie ning mõnikord on palju pendeldamist ja arusaamatusi).”

Lõpuks on oluline rõhutada, et arvukate õigusliku ja haldusliku laadi takistuste **põhjuseks peetakse üldist teadlikkuse ning teabe puudumist** elu kohta teisel pool piiri. Paljud arvavad, et neil on puudu teabest õiguslike ning halduslike eeskirjade kohta, eriti mis puudutab piiriülest tööhõivet. Pakutud lahenduste hulgas on teadlikkuse tõstmine ja teavituskampaaniad. Teine idee seisneb selles, et omavalitsustes ja avalikes teenistustes tuleks määrata rohkem inimesi, kes tegeleksid avalikkuse teavitamisega võimalustest teisel pool piiri. Teabe aspekt on selgelt seotud ka keelebarjääriga, mille puhul kirjeldatakse keelte õppimist – mitte ainult piirialade töötajatel, vaid ka nendega tegelevates haldusasutustes – ühe moodusena teabele juurdepääsu tõhustamiseks.

„Ettevõtetele ja eraisikutele suunatud selged teadlikkuse tõstmise kampaaniad. Selgelt määratletud isikud, kes tegelevad

piiriüleste küsimustega omavalitsuste ja rahandusministeeriumide avalikkust teevõimendavates talitustes.”

„Selleks et piirialade töötajatel oleks võimalik tutvuda õigusliku seisundiga riigis, kus nad töötavad, oleks abi sellest, kui ametiasutuste veebilehed ja täidetavad dokumendid oleksid rohkem kui ühes keeles – vähemalt piirialadel.”

KEELEBARJÄÄR

Tervikuna peab keelt piirialadel oluliseks probleemiks 38% vastajatest, mistõttu see on teine enim mainitud takistus.

Takistused

Esiteks on oluline mainida, et **keel on valdkondadevaheline takistus, mis ületab käesoleva avaliku arutelu raames määratletud kategooriad**. Lisaks mainimisele oma konkreetsetes erikategoorias mainitakse seda pidevalt seoses teiste takistuste ja lahendustega. Näiteks peetakse naaberriigi

keele mitteoskamist oluliseks haldusasutuste ja kohalike poliitikute vahelise koostöö seisukohast. Seetõttu mainiti seda mõnikord seoses õiguslike ja halduslike takistuste või avaliku sektori asutuste huviga teha koostööd. Lisaks näevad paljud kultuurivahetuses ja keeleõppes moodust kultuuridevahelise mõistmise ning sallivuse saavutamiseks, samas kui seevastu erinevate keelte oskamine võib pingeid ja umbusaldust soodustada. Seega kaasnesid sellega tihti sotsiaalkultuurilisi erinevusi ja usalduse puudumist puudutavad arvamused. Enamikul juhtudel aga ei täpsustanud vastajad poliitikavaldkonda, kus keelebarjäär on kõige problemaatilisem.

Keelebarjääri mõju puudutab, **erinevaid rühmi, kellele peaks vastajate sõnul oléma meetmed seega suunatud**. Mõned lähenevad küsimusele **laiast ühiskondlikust perspektiivist**, rõhutades seda, kuidas **keelebarjäär võib kitsendada suhtlust igapäevaelus**, näiteks põhjustades mitteosalemist ühenduse meetmetes ja kodanikuühiskonnas. Teised asetavad suuremat rõhku **keelebarjäärile tööelus**, kes-

kendudes inimressursside suurema liikuvuse potentsiaalile piirialadel. Sellega seoses tõstetakse põhitakistusena esile võõrkeelse tehnilise sõnavara ebapiisavat valdamist. Teises vastuste kategoorias väidavad vastajad, et keelebarjäär **vähendab oluliselt heade tavade vahetamise potentsiaali haldusasutuste vahel**. Seetõttu on osade vastajate jaoks esmatähtis keeleoskuste tugevdamine haldusasutustes, et parandada teabevahetust kodanike ja teiste haldusasutustega.

Võimalikud lahendused

Lahendusi leidub nii pakumise poolel (koolituste kättesaadavus) kui ka nõudluse poolel (huvi tekitamine keeleõppe vastu).

Peamiste probleemidena nimetatakse keeleõppevõimaluste puudumist ning piirialade elanike hulgas tajutavat huvi puudumist naabrite keele õppimise vastu. Seega soovitavad vastajad näiteks, **suuremat rahalist toetust koolitusteks ja elukestvaks keeleõppeks**. Mõned vastajad asetavad

rõhu tööga seotud koolitustele eesmärgiga parandada tööhõive väljavaateid naaberriigis. Mõned mainivad keeleõpet koolis ja haridussüsteemis laiemalt: selles suhtes võiks soodustada Euroopa kursusi ja piirialade kakskeelseid koole ning samuti tuleks piirialadel arendada naaberpiirkonna keele õppimist.

Paljud vastajad toetavad **keelevahetusprogrammide ideed**. Programmid peavad sobima lastele ja täiskasvanutele ning rahalist toetust soovitakse nende ligipääsetavuse suurendamiseks kodanikele. Usalduse ja vastastikuse lugupidamise tekitamise seisukohast mainitakse selliste meetmete ning üldiselt keeleõppe olulise sihtmärgina ka haldus- ja avaliku sektori asutusi.

Paljud vastajad rõhutavad, et **keeleõpe peaks käima käsikäes huvi arendamisega naaberriigi vastu ja tema sotsiaalsete ning kultuurinormide mõistmisega**. Seetõttu kirjeldavadki vastajad keelte õpetamist millenagi, mis tuleks integreerida ka sotsiaalse ja kultuuripädevusega.

*„Keeleoskusi tuleks parandada. Varases eas õppimine peaks keskenduma kakskeel-
susele ühiste lasteaiateenuste või nt kaks-
keelsete koolide kaudu, mille väljastatud
kvalifikatsioone tunnustatakse mõlemal
pool piiri.”*

*„Piirialade keeleprojektid mitte ainult
lastele või õpilastele, vaid ka täiskas-
vanuile hõlpsalt ligipääsetavad soodsa
hinnaga keelekursused. Ka ettevõtted
võiksid pakkuda töötajatele ja õpilastele
keeleõppevõimalusi.”*

Lisaks ei sõltu vastajate sõnul keelebarjääri ületamine mitte ainult keeleõppe kättesaadavusest, vaid ka huvi tekitamisest keele vastu kodanike hulgas. Paljude jaoks on kahetsusväärne asjaolu, et mõned piirialade elanikud ilmutavad piiratud huvi naabrite keele õppimise vastu. Siinkohal on mitme vastaja sõnul võtmeks **teavitustöö seoses naaberriigi keele õppimise eelistega**. Mõned lähevad veelgi kaugemale, pakkudes välja idee, et naaberpiirkonna keele õppimine koolis ja/või minimaalsete keelestandardite täitmine haldusasutustes tuleks muuta

kohustuslikuks. Siiski ei vaidle paljud teised keeleõppe vabatahtlikkusele vastu.

Mõnedel väga spetsiifilistel juhtudel pakutakse ühise vähemuskeele säilitamist välja ühe moodusena ühise piiriülese identiteedi tugevdamisel. Samuti on väga vastakaid seisukohti kolmanda keele (kõige sagedamini inglise keele) kasutamise kohta teabevahetuseks piirialadel. Ehkki mõned näevad selles realistlikku alternatiivi üksteise keelte õppimisele, toetavad paljud vajadust kaitsta piirialade oma keelte kasutamist.

*„Keeleoskuste parandamise pikaajalised
haridusprogrammid, naabri mõistmise
nähtavad eelised (statistika, mis näitab
olukorda tööturul, prognoos oskuste kohta,
mida tööturul vajatakse, kodanike tasuta
ligipääs andmetele).”*

*„Vahetu naabri keele õppimine peaks
olema piirialadel kohustuslik kõikides
koolides (st 50 km kaugusel piirist), et
omandada vähemalt keele alused. Lisaks
on massiteabevahendite ülesanne tutvus-
tada inimestele naaberriigi keelt, näidata*

*selle õppimise eeliseid ja edastada piirialal
korrapäraselt arvukaid raadio- ning tele-
saateid selles keeles. Vajalikud on õpetaja-
jate ja õpilaste korrapärased kontaktid.”*

RASKE FÜÜSILINE JUURDEPÄÄS

Raske füüsiline juurdepääs on kolmas kõige sagedamini mainitud takistus (oluline 32% vastajate jaoks).

Takistused

Nagu õiguslikud ja halduslikud takistusedki, kutsus raske füüsiline juurdepääs lahtistele küsimustele esitatud vastustes esile väga arvukaid arvamused: selle kohta avaldas arvamust iga kolmas vastaja, kirjeldades mõju enda elule ja pakkudes lahendusi.

Peamised murekohad olid järgmised:

- ⊕ infrastruktuuri puudumine;
- ⊕ infrastruktuuri madal kvaliteet/turvalisus, ebapiisav uuendamine ja hooldus;

- ⊕ integreeritud ühistranspordisüsteemide puudumine piiril;
- ⊕ ühenduste (eriti raudteeühenduste) puudumine ja ühenduste väike tihedus;
- ⊕ transporti puudutavate eeskirjade ja standardite erinevus;
- ⊕ ummikud ja pikk pendelrändeaeg;
- ⊕ piiri ületamise kulu.

Transpordiühenduste puudumist mainitakse seoses erinevate asjaoludega, ehkki esineb üks fundamentaalne erinevus: mõnel juhul on olemas vajadus **parema infrastruktuuri / arvukamate piiriületuspunktide** järele, et ületada kehv integratsioon ja piirialade piiratud juurdepääsetavus (nt **looduslikud piirid**, nagu jõed ja mäed). Sellistes olukordades on füüsiline juurdepääs väga tõsine probleem, mis mõjutab muud piiriülest suhtlust. Muudel juhtudel ei takista looduslikud takistused piiriülest suhtlemist, **kuid suhtlemise suurema intensiivsusega kaasnevad veelgi suuremad vajadused transpordi ja ühenduste järele** (nt tööle ja tagasi sõitjate suur arv, kui transpordühendused on piiratud).

Sage teema puudutab piirialade **integreeritud ühistransporditeenuseid**, mis on üks põhiprobleemidest, millega vastajad igapäevaelus silmitsi seisavad. Sageli mainitakse erinevaid üksteisest lahus toimivaid ühistranspordisüsteeme, mis ei arvesta teisel pool piiri toimuvaga. Vastajad seostavad paljusid integreeritud ühistranspordi ees seisvaid takistusi koostööd pidurdavate eeskirjade, õigusaktide ja haldusmenetluste keerukusega. Mõned rõhutavad, et **turujõudude tõttu ei vasta transporditeenuste osutamise tase osa piirialade elanike vajadustele**, sundides neid kasutama ainsa toimiva piiriülese transpordivahendina isiklikku autot.

Juttu tehakse ka erinevatest võrkudest: mõned suunavad tähelepanu eeskätt suuri linnu ühendatavatele maantee- ja raudteevõrkudele, samas kui teised viitavad teisejärgulistele võrkudele ning rohkem kohalikele ühendustele. Arvamusavaldustes tõstetakse esile nii **ühenduste ebapiisavat arvu kui ka infrastruktuuri kehvast kvaliteeti ning seda, kuidas seda hooldatakse. Lisaks ummikute ja pikkade sõidu-/pendelrän-**

deaegade kohta esitatud kaebustele tehakse juttu ka infrastruktuuri seisundist ning transpordivalikutest. Piirikontrolli ja -menetlusi nimetatakse takistustena, millega kaasnevad pikemad sõiduajad, samas kui mõned mainivad teede turvalisust.

Vastajatele, kes peavad sagedast üle piiri sõitmist liiga kulukaks, **on oluline ka maksumuse küsimus.** Eriti kehtib see piirialade kohta, kus on tehtud mahukaid infrastruktuuriinvesteeringuid (nt La Manche'i väin Ühendkuningriigi ja Prantsusmaa/Belgia vahel ning tunnelid mägiipiirkondades). Jällegi seletatakse turujõududega kõrgeid hindu, mis ei vasta sagedaste sõitjate vajadustele ning põhjustavad tegelikult piiriülese suhtlemise vähenemist.

„Arvukate Tšehhis töötavate Lubawka elanike jaoks on probleemid lahendanud nende tööandjad, kes korraldavad transpordi Lubawkast. Nimetatud lahendus ei laiene turistidele. Ehkki suvel on raudteeühendus, saab muul ajal sõita vaid bussiga. Ühenduste arv on ebapiisav.”

„Juurdepäätavus: tavaliselt ühistranspordit piirist kaugemale ei vii, mis tähendab, et naaberriiki pääsemine on takistatud. Sellisel juhul on võimalik kasutada rongi- või bussiühendust, kuid sellele ei saa alati kindel olla.”

„Transpordiühendused on palju kehvemad kui vastavate riikide sees. Freiburgi ja Colmari vahel ei ole otseühendust rongi ega bussiga – selline olukord oleks mõeldamatu kahe linna puhul, mis asuvad nii lähestikku samas riigis. Piiriüleseid raudteeühendusi ei tohiks hinnata ainult kulu/tulu seisukohast. Neil võib olla ka võimendav mõju; need pakuvad ainsat moodust, tänu millele on Prantsusmaa elanikel võimalik näiteks Saksaamaale tööle ja tagasi sõita.”

Võimalikud lahendused

Paljud pakutud lahendused põhinevad **kesksel ideel, et tehtaks riiklikke investeeringuid transpordiühendustesse** ja -infrastruktuuri ning pakutaks riiklikku (rahalist) toetust hinna vähendamiseks, mida juurdepääs teisele poole piiri maksab. Mõned vastajad nimetavad ELi projekte ning eesmärke, nt TEN-T koridoride arendamist piirialadel.

Vastajad tõstavad esile vajadust **mõelda kahe riigi vahelisest transpordist integreeritult**, nähes funktsionaalseid piirkondi piiridest kaugemal. Piiriülesed strateegiad, piisav planeerimine ning koordineerimine põhiosaliste vahel on paljude soovitude keskmes. Samuti väljendavad vastajad soovi näha eraalgatusi riigisiseste veoettevõtete, vedajate hulgas või nt turismisektoris ning enamate avaliku ja erasektori partnerlusuhete arendamist füüsilise juurdepääsu parandamiseks.

Paljusid õiguslikke ja halduslikke elemente, nt ühtlustatud standardite ning piiriüleste piletimüügilahenduste puudumist, peetakse samuti raskuste allikaks parema füüsilise juurdepääsu tagamisel.

„ELi vahenditest pakutav toetus peaks olema suunatud peamiselt piirialade vananenud infrastruktuuri fundamentaalsele uuendamisele mõlemal pool piiri.”

„Planeerida tuleks piiriüleseid ühistransporditeenuseid (buss ja rong). Hinnad tuleks ühtlustada.”

„Siseriiklikust/piirkondlikust seisukohast põhjustab selliseid probleeme peamiselt kohalik ühistranspordisüsteem, mis ei arvesta naaberpiirkonda. [...] Esimene samm õiges suunas oleks piiriüleste piletimüügilahenduste juurutamine ja sõiduteabe pakkumine kohaliku ühistranspordivõrgu kohta. Parema koordineeritus sõltub transpordiassotsiatsioonide ja suurettevõtjate heast tahtest.”

AVALIKU SEKTORI ASUTUSTE HUVI TEHA KOOSTÖÖD

Avaliku sektori asutuste huvi teha koostööd on neljas enim mainitud takistus, mida peab oluliseks 29% vastajatest. Sellel teemal esitati lahtistele küsimustele antud vastustes oluliselt vähem arvamusaavaldusi ja soovitusi kui muude takistuste puhul.

Takistused

Nendes vastustes tehakse enim juttu kohalikest ametiasutustest ja poliitikutest nagu ka teatud määral nende piirkondlikest analoogidest. **Esiteks peetakse piiriülese koostööd suuresti väga sõltuvaks konkreetsest kohalikest olukorrast.** See tähendab, et koostöö ulatus sõltub olulisel määral isiklikest kontaktidest, poliitilisest erakonnast ja/või konkreetsete poliitikute tahtest. Seega ei ole koostöövaim avaliku sektori asutustes kaugeltki normiks ning mõnikord esineb kummalgi pool piiri huvi tasakaalustamatust.

Paljudes vastustes mainitud põhiküsimus on **mulje, et kohalikud poliitikud pole tegelikult piiriülese koostöö kasulikkusest teadlikud või ei ole selles veendunud.**

Huvi puudumist koostöö vastu seletatakse ka ühiskondlike, kultuuriliste ja keeleliste erinevustega, mis muudavad isiklikud kontaktid väga keeruliseks.

Ainuüksi asjaolu, et ei mõisteta naaberpiirkonna keelt ja sealset haldust, kujutab takistust kohalike ametiasutuste tasandil.

Mõnele vastajale on enda sõnul jäänud mulje, et piirialade huvid ei ole **siseriiklikel ametiasutustel** päevakorras või et piiriüleised küsimused ei mõjuta piisavalt suurt hulka inimesi, et oleks põhjust tunda huvi siseriiklikul tasandil.

Võimalikud lahendused

Mõnede lahenduste keskmes on **kohalike ja piirkondlike poliitikute teadlikkuse tõstmine piiriülese koostöö kasulikkusest**, nt majandusanalüüside ning piirialade vajaduste teadusliku uuri-

mise kaudu. Lisaks kätkeb oluline arv pakutud lahendusi **sidemete ja vahetuse soodustamist nii isiklikul kui ka haldusasutuste tasandil** vastastikuse mõistmise kasvatamiseks. Ühe edasi minemise moodusena mainitakse erinevaid üritusi, et viia asjassepuutuvad piiriülese koostöö huvirühmad kokku kohalike ja piirkondlike ametiasutustega.

Osas arvamusaavaldustes seatakse vastutus kodanike ja kodanikuühiskonna õlule tervikuna, väites, et neist sõltub olukorra muutmine ning avaliku sektori asutuste huvi suurendamine piiriülese koostöö vastu. Mõnes mõttes **kajastab (nendes vastustes) avaliku sektori asutuste huvi puudumine koostöö vastu huvi puudumist kodanike eneste hulgas.** Seega on üks lähenemisviis lahendusele algatuste arvu suurendamine kodanike tasandil. Mõnedes vastustes kujutatakse avaliku sektori asutusi isegi kodanikuühiskonna suhtes edumaad omanavana, kuid ilma tegeliku laia toetuseta. Siiski tuleb öelda ka seda, et teised vastajad tõstavad esile asjaolu, et kodanikuühiskonna/kodanike algatusi on küll olemas, ent neid ei

toeta piisavalt poliitikut ega asjassepuutuvad ametiasutused. Ent kui sellised arutelud ja kohalikud erinevused kõrvale jätta, ilmneb vastustest, et kodanikuühiskonna ja ametiasutuste vahel on tegelikult olemas dünaamika seoses üldise tahtega koostööd teha.

„Poliitilisel tasandil ei ole piiriülene koostöö veel enesestmõistetav ega automaatne. Piiriülene tegevus on pigem „tore tarvik” kui osa lahendusest probleemidele, mida üksinda ei ole võimalik lahendada.” → Pakutud lahendus: „Parandada tuleks teabevahetust haldusasutuste vahel, nt personalivahetusprogrammide kaudu.”

„Liiga vähe poliitikuid on veendunud piiriülese koostöö kasulikkuses.” → Pakutud lahendus: „Enam kohalikele ametiasutustele suunatud elavdamismeetmeid, millega tõstetakse esile piiriülese koostöö kasulikkust kohalikele kogukondadele.”

„Looge iga-aastane piiriülene poliitikaüritus.”

„Kontaktide loomist ja hoidmist soodustavad enamasti kodanikuühiskonna orga-

nisatsioonid. Samuti oleks kasulik toetus kõrgematelt tasanditelt.”

MAJANDUSLIKUD ERINEVUSED

Sageduse järjekorras kujutavad **majanduslikud erinevused** viiendat enim mainitud takistust, mida peab oluliseks 29% vastajatest ja millele viitab u 15% vastuseid lahtistele küsimustele.

Takistused

Majanduslikke erinevusi **kirjeldatakse tihti kahepoolse küsimusena**, st need kujutavad nii takistust kui ka võimalust (vähemalt teatud konkreetsete rühmade seisukohast). Kui neid peetakse takistuseks, puudutab üks kõige sagedamini nimetatud tahke **tööturul ja -tasus esinevaid erinevusi**, mis kalduvad tõmbama ligi inimesi ühel pool piiri, tekitades voolu ühes suunas. Teatud määral võib sellest olla kasu töötuse määra vähendamisel, kuid samas kaasneb sellega suure oht, et piirkond teisel pool piiri seatakse halvemasse olukorda,

muutes selle vähem huvipakkuvaks ja tühjendades selle inimressurssidest. Erinevust võivad veelgi rõhutada erinevad eelarvepoliitika ja maksusüsteemid, mis tekitavad olulise tasakaalustamatuse ka kohalike maksude tasandil.

Tarbija seisukohast on teiseks oluliseks tõstatatud küsimuseks asjaolu, et teatud kaupad ja teenused on ühel pool piiri kulukamad, pärssides teisel pool piiri asuvate elanike sõitmist naaberriiki. Sellised **majanduslikud erinevused soodustavad ebasümmeetrilist voolu** piirialade vahel ning toovad kirjelduste kohaselt piiri kallimal poolel kaasa majanduslanguse. **Selliste majanduslike erinevuste komponendina mainitakse ka maksude ja käibemaksu taseme erinevusi**. Mis puudutab kaupade ja teenuste ostmist, siis **raskendavad erinevad valuutad piiriüleseid majandussuhteid** või tekitavad määramatust vahetuskursside variatsioonide tõttu.

Teise aspektina mainitakse asjaolu, et majandusstruktuuride erinevus kummalgi pool piiri piirab majanduskoostöö võimalusi ning **vähendab naaberpiirkondade vahel**

**erinevate probleemide ja prioriteetide tõttu vastastikust huvi koostöö tege-
mise vastu.**

„Elukallidus, mis on Kreekas võrreldes Bulgaariaga kõrgem, ei võimalda seda riiki tihti ega kaua külastada.”

„Luksemburgil on Prantsusmaa ees ebaõiglane konkurentsieelis, kuna tööandja ja sotsiaalkindlustusmaksud on ebaproportsionaalsed. [...] Seetõttu on tööhõive piiri Prantsusmaa poolel kokku kuivamas, kusjuures „piiriülesed” ettevõtted valivad süstemaatiliselt asukohaks Luksemburgi.”

„Samade raskustega omaavalitsusi ja piirkondi ei ole kerge leida.”

Võimalikud lahendused

Selliste aramusavalduste hulgas on iseloomulik eriti suur arv juhtumeid (ligikaudu neljandik), kus **vastavat lahendust ei pakutagi – seda väljendab mõnikord lihtsalt „ei oska öelda” või „?”.**

Tihti ütlevad vastajad, et tegu on vähemalt lähiperspektiivis raskesti lahendatava probleemiga ja/või et olukord on aeglaselt ühtlustumas.

Siiski on võimalik tuua välja teatud laiad lahenduste kategooriad:

☉ **Piiri selle poole (ühine) arendamine, mis pakub vähem võimalusi, madalamaid palku jne.** See hõlmab erinevaid meetmeid, nt paremat koordineerimist haridussüsteemide vahel ja seoses inimressursse puudutavate vajadustega, suuremat rõhuasetust kohalikele spetsialiseerumise valdkondadele. Pikas perspektiivis näevad mõned lähenemise saavutamise potentsiaali eeskätt ühtekuuluvuspoliitikal ja Interregil.

☉ **Meetmete rakendamine seoses siseriikliku poliitika, eelkõige eelarvepoliitikaga, mis tekitab stiimuleid ettevõtete ja inimeste liikumiseks, ning seoses maksudega.** Mõnel juhul nõuavad vastajad suuremat ühtlustamist. Samuti soovitatakse muuta ametiasutuste jaoks

kohustuslikuks majanduslike tagajärgede mõju piiriülene hindamine, kui muudetakse maksusüsteeme või käibemaksu.

☉ **Korvavate ja korrigeerivate süsteemide loomine, kui erinevusi ei ole võimalik vältida,** (nt maksude hüvitamise süsteem, mis on nii siseriiklik kui ka piiriülene).

„Hetkel on sellele takistusele väga raske lahendusi leida. Maksustamine võib olukorda leevendada.”

„Šveitsi majandusliku tõmbega võitlemine oleks mõttetu. Prantsusmaale oleks kasulikum selgitada välja sektorid, millel on perspektiivi, ja tõsta kutsekvalifikatsiooni taset. Sellel eesmärgil pakuks strateegia kõrghariduse arendamiseks „Genevois français” (Suur-Genfi) piirkonnas ka tõhusamat lahendust kohalike ettevõtete vajadustele ning aitaks peatada tööjõu kadumist.”

„Looge maksude hüvitamise süsteem piirialade töötajate arvu või isegi nende sissetuleku alusel.”

SOTSIAALKULTUURILISED ERINEVUSED / USALDUSE PUUDUMINE

Sotsiaalkultuurilised erinevused ja usalduse puudumine olid kaks takistust, mida vastajad valisid kõige harvemini (vastavalt 19% ja 11%).

Takistused

Lahtistele küsimustele antud vastustes tehti sotsiaalkultuurilistest erinevustest juttu kaks korda rohkem kui usalduse puudumisest. **Arvamusavaldustel on palju sarnasusi ja mõnikord seovad vastajad nad tege-likult üksteisega oma kategooriates (nt „mentaliteet“), seega võib neid analüüsida ühiselt.**

Üldiselt kujutatakse erinevate sotsiaalkultuuriliste kontekstide puudulikku mõistmist tegurina, mis on seotud tihedalt usalduse puudumisega naabrite vastu. **Mõnikord kirjeldatakse seda lihtsalt huvi puudumisenä.** Naaberkultuuri ja -ühiskonna mitetundmist mainitakse kõikidel tasanditel. Mõnel juhul **kulub aega, et taastada või**

uuesti võita puuduv usaldus, mida nimetatakse otseselt ajalooliseks pärandiks.

Võimalikud lahendused

Enamik pakutud lahendustest hõlmab **erinevat tüüpi vahetusmeetmeid ning kõikvõimalikke kultuuridevahelisi/haridusprojekte**, nt väiksemaid vastastikuseid ning laiemaid kultuuriprojekte alates varasest east, et võimaldada sügavat, süsteemsemat ja pikaajalisemat koostööd. **Teise võtmetegurina tuuakse välja ka usalduse süvendamist ja abi sotsiaalkultuuriliste erinevuste leevendamisel.** Lisaks soovitatakse projekte kõikidele vanustele ja kõikidel tasanditel, sh poliitikutele ning haldusasutustele. Erasmus/Erasmus+ on üks konkreetne programm, mida nimetatakse valdkonnas juba olemasoleva soodustava meetmena, kuid mida saaks kasutada probleemi lahendamiseks paremini. Osa vastajaid läheb kaugemale ja soovib luua ühise piiriülese identiteedi nt ühise ajaloo ning kultuuri õpetamise kaudu.

Vastajad rõhutavad ka **massiteabevahendite osa naaberkultuuri propageerimi-**

sel: huvi ja uudishimu saab soodustada piiriüleste massiteabevahendite arendamise või piiriüleste teemade kajastuse tõhustamisega nende vahendusel. Samuti toetatakse üldisi teavituskampaaniaid.

Lõpuks kirjeldavad mõned mõlemat takistust aeganõudvama ja raskesti lahendatavana, ehkki **nende lahendamine loob soodsa pinnase lahenduste loomiseks teistes valdkondades** ning aktiivsemaks koostööks.

„Looge võimalusi naabritega kohtumiseks kõikides valdkondades: koolid (vahetused), tööturg (ühine kutseõpe, ühine tööturg), vaba aeg ja eraelu (tähtpäevade avalik tähistamine).”

„Majandustegevuse ja investeerimise soodustamine piirialadel, suurem tähelepanu naaberpiirkonna päevasündmuste kajastamisele kohalikes massiteabevahendites.”

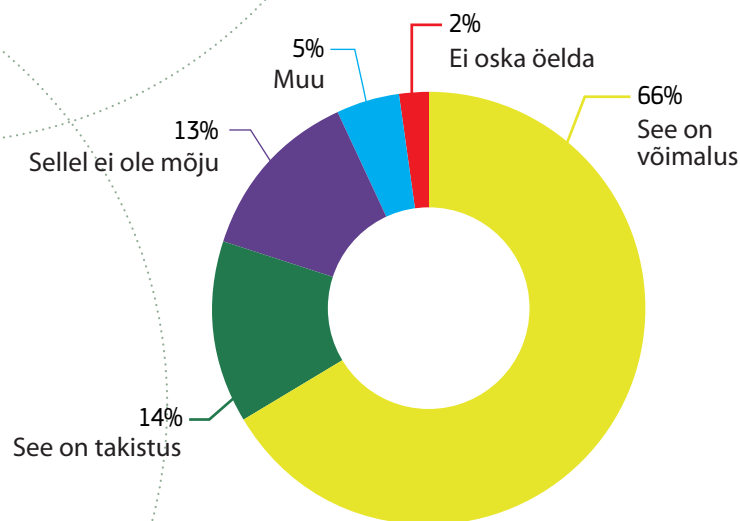
„Keelte õppimise suurem soodustamine; rohkem kooliprojekte ja ekskursioone teise riiki.”

„Piiriülesed ringhäälinguorganisatsioonid (nt ARTE DE-FR).”

5. PEATÜKK

Seisukohad piiriülese koostöö kohta

Joonis 6. Mida tähendab piir Teie arvates Teie piirkonnale?

Seoses erinevate küsimustega piiriga seotud takistuste kohta paluti vastajatel esitada ka oma seisukohad piiri kohta nende piirkonnas ning piiriülese koostöö arengu kohta viimasel kümnendil.

Nagu näitab joonis 6, peab kaks vastajat kolmest piiri võimaluseks, samas kui ülejäänud kolmandik on lõhenenud, nähes selles peamiselt takistust (14%) ja olles seisukohal, et piiril ei ole tegelikult mõju (13%).

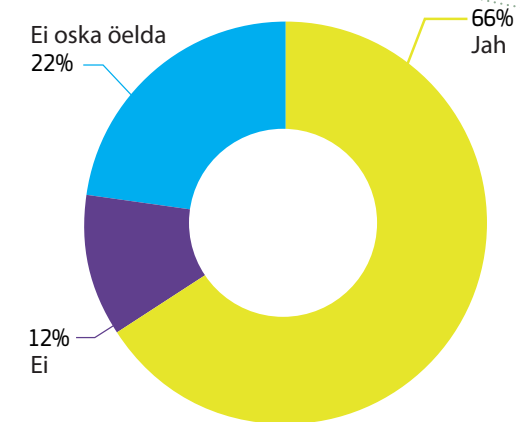
Joonis 7 näitab, et vastates küsimusele piiriülese koostöö arengu kohta piirkonnas viimasel kümnendil, arvab kaks kolmandikku vastajatest, et see on paranenud, samas kui umbes kolmandik arvab, et see ei ole paranenud. Peaaegu neljandik vastajatest ütlesid, et nad ei oska öelda.

Seejärel paluti vastajatel oma valikuid selgitada. Välja toodi paranemine järgmistes valdkondades.

- Tajutav suurem huvi ja teadlikkus seoses koostöö eeliste ning vajalikkusega, sh nt suurem juurdepääs piiriülestele andmetele, tihedamad sidemed piirialade kogukondade vahel ning suurem poliitiline toetus koostööle.
- Üldised pädevused seoses piiriülese koostööga, eriti seoses koordineerimise, rakenduslike küsimuste / halduse ja mõnel juhul piiriüleste poliitikaeesmärkide integreerimisega „tavalistes”/omamaistes asjades. Samuti on enam koostööd avaliku sektori asutuste vahel, kokkuleppeid ja ideede ning kogemuste vahetamist, sh õppekülastusi, andmevahetust, piiriüleseid koolitusi ja ühisprojekte.

- Rohkem piiriüleseid üritusi ja teavitamist piiriülesest koostööst ning projektide ja programmide suurem nähtavus. Samuti on suurenenud teadmised piiriüleste projektide võimalustest, lisaks selliste projektide oluline areng erinevates valdkondades. Partnerid on saanud kogemusi piiriülese koostöö alal ning laiendanud ka tegevuse rakendusala.
- Rohkem rahastamisvõimalusi ja suurem teadlikkus võimalustest piiriüleste algatuste rahastamiseks, sh ELi vahenditest, mille puhul piirialade koostöö konkreetse algataja ja soodustajana mainitakse eelkõige Interregi.

Joonis 7. Kas piiriülene koostöö on Teie piirkonnas viimase kümne aasta jooksul paranenud?

Üldjuhul mainitakse Interregi tihti positiivse jõuna piiriüleses koostöös kogu Euroopas. Samuti nähakse mitmel juhul riigi konteksti piiriülese koostöö tingimustele avaldunud olulise mõjuna. Näiteks kirjeldavad mõned Schengeni ala ja/või ELiga liitumist olulise verstapostina, mis on parandanud oluliselt eeldusi piiriüleseks koostööks.

Teisalt on endiselt arenguruumi järgmistes valdkondades.

- ➔ Mõningatel juhtudel kirjeldatakse piiriülese koostöö vastu tuntava huvi taset suhteliselt ebavõrdsena. Mõnel juhul on avaldatud arvamust piiriülese koostöö jätkusuutlikkuse kohta, kui on loodud sidemed, ent neid ei ole pikas perspektiivis suudetud hoida nt püsivate koostööstruktuuride abil või nende ebatõhususe ja ebapiisavuse tõttu.
- ➔ Kritiseeriti ka rahastamist, mille puhul on taotlemismenetlused mõnikord keerulised ja koostööprojektide rahastamine piirdub ELi programmidega.

Üldjuhul kirjeldatakse majanduskriisi piiriülesele koostööle avaldunud negatiivse mõjuna. Mõnel juhul on seda mainitud sissepoole „suunatud hoiakute” tekkimise põhjusena.

Samuti väljendati muret piiriülese koostöö vastu tuntava huvi „stagneerumise” või isegi vähenemise üle. Lisaks viidati mõnedes konkreetsetes arvamusalaldustes vajadusele teha ettevõtlussektoris suuremat koostööd ühtse turu lõplikuks väljaarendamiseks.

„Ühiste piiriülese koostöö probleemide, küsimuste ja vajaduste parem analüüs. ELi, siseriiklike ja piirkondlike poliitikaeesmärkide parem koordineerimine (mitmetasandiline valitsemine). Piiriülese regionaalpoliitika eesmärkide parem integreerimine.”

„Kahtlemata on Interregi laiendamine ja mitmekesistamine 25 tegevusaasta vältel tohutult parandanud piiriülest koostööd (CBC) enamikul Euroopa piiridel, ehkki kõikidel nendel piiridel on jäänud teha veel palju tööd.”

„Omaavalitsus ei hoidnud ega soodustanud varem loodud rahvusvahelisi sidemeid.”

„Koostöö piirdub ELi programmide rakendamisega, mis nõuavad temaatilist suunitlust. Suuri infrastruktuuriinvesteeringuid on raske saada, kuna nende kohta tehtavad otsused nõuaksid rahastamist ELilt. Siiski kalduvad poliitikaprioritee-

did olema suunatud rohkem linnadele ja tihedalt asustatud piirkondadele.”

6. PEATÜKK

Järeldused

Käesolev kokkuvõte avaliku arutelu tulemustest, mille korraldas regionaal- ja linnapolitika peadirektoraat, näitab, et **vaatamata Interregi panusele piiriülese koostöö arendamisse ELis jäävad paljud takistused piirialadel tema otsesest haardeulatusest välja** ning kujutavad hulka erinevaid raskusi. Mõnikord on need mitmemõõtmelised, mis tähendab, et nt takistuse määratlus ja päritolu on laadilt erinevad – nt seletatakse mõnedel juhtudel ebapiisavaid piiriüleseid transpordisüsteeme (raske

füüsilise juurdepääsu kategooria) tehniliste standardite ühtlustatuse puudumisega (õiguslikud ja halduslikud takistused). Sellele vaatamata nimetatakse mitut takistust korduvalt – on ilmne, et õiguslikke ja halduslikke takistusi mainitakse kõige sagedamini olememata kontekstist ja vastaja profiilist.

Siiski on vastajad pakkunud välja arvukalt lahendusi nende barjääride ületamiseks, mis näitab, et pikas perspektiivis peaks olema suuremaid võimalusi enamiku takistuste ületamiseks või vähemalt nende mõju leevendamiseks. Seega suunatakse nüüd piirialade läbivaatamisel tähelepanu arvukate õiguslike ja halduslike takistuste põhjalikumale analüüsile. Käesoleva avaliku arutelu käigus esitatud seisukohad, ideed ja ettepanekud võetakse arvesse koos selle käigus kogutud muu materjaliga. Lõpptulemuseks kujunevad konkreetsed soovitusel selle kohta, mida oleks võimalik teha jäänud takistuste üle-

tamiseks. Soovitusel esitatakse 2017. aastasse kavandatud aruteludokumendi kujul.

Käesolevast avalikust arutelust ilmneb ka see, et keelebarjääri ja rasket füüsilist juurdepääsu mainitakse samuti takistustena. Barjääride väga suur olulisus füüsilise juurdepääsu seisukohast käesolevas küsitluses kinnitab, et töö piiriülese liikuvuse kallal on piirialadel hädavajalik ning et kavasid, poliitikat ja prioriteete tuleb kohandada paremini selliste piirkondade spetsiifiliste vajadustega. Sama saab tegelikult öelda keelebarjääri kohta, mis kujutab korduvat ja valdkondadevahelist teemat. Vastustest võib järeldada, et paljud takistused, millega piirialad silmitsi seisavad, tulenevad tihti naabrite keelte mitteoskamisest, mis pärsib juurdepääsu teabele, ning ebapiisavatest sotsiaalkultuurilistest üldteadmistest naaberühiskonna kohta. See meenutab asjaolu, et suhtlemine ei toimu keeleses vaakumis, vaid põhineb inimestevahelistel

kontaktidel, mida võivad soodustada keeled, mis on laadilt või keeleõppe seisukohast sarnased. **Nimetatud kaht üldist teemat võib pidada piirialade arengu eeltingimusteks. Asjaolu, et neist tehakse palju juttu käesoleva avaliku arutelu käigus esitatud vastustes, näitab, et neid ei tohi jätta kahe silma vahele ning et koostööd nendes valdkondades tuleb nii kaitsta kui ka soodustada.**

Teisalt on usalduse puudumise suhteliselt harv mainimine piirialadel esineva takistusena julgustav, sest see näitab, et piirialadel on head eeldused jätkuvateks edusammudeks koostöö alal. **Asjaolu, et usaldus ja sotsiaalkultuurilised erinevused ning keelebarjäär kujutavad veel vähem probleemi neile, kes piiri sagedamini ületavad, on iseäranis julgustav.** Sellest järeldub, et suurem suhtlemine naabritega teisel pool piiri käib käsikäes parema mõistmisega. Ja ehkki on raske öelda, kumb on esimene, **toetab see võimalikult**

palju suhtlemist. Seda toetab ka lahendus, mida pakutakse tihti välja tajutava usalduse puudumise ja sotsiaalkultuuriliste erinevuste ületamiseks ning mis seisneb osalemises kultuuri- ja keelevahetusprojektides.

Arutelust tuleb välja ka suhteliselt suur vastajate rühm, kes tajuvad omaette piiriga seotud takistusena avaliku sektori asutuste huvi (puudumist) koostöö vastu. **Ehkki see võib olla pigem lihtsalt tunnetuslik kui tegelik, tuleks seda võtta äratusena teabevahetusmeetmete seisukohast, mida piiriülelisesse koostöösse kaasatud avaliku sektori asutused rakendavad.** Samuti on vaja rohkem dialoogi haldusasutuste erinevate tasandite vahel, kuna paljudest vastustest ilmses, et tajutakse lahknevust piirialade kogukondade ning haldusasutuste kõrgemate tasandite prioriteetide vahel.

On võimalik, et käesoleva arutelu käigus esitatud vastused ei üllata neid, kes piiriülese

koostööga tegelevad – enamik mainitud takistustest on juba hästi teada ning nende ületamiseks teeb iga päev ulatuslikke jõupingutusi suur hulk asjaosalisi. Oskuslikul kasutamisel võivad käesolevad tulemused siiski pakkuda konstruktiivset lähtekohta arutelu taaskäivitamiseks selle kohta, kuidas tulevikus edasi minna.

Samuti võiks nad soodustada edasist tööd. Mainitud takistuste suur arv koos vastavate pakutud lahendustega näitab, et on olemas tahe piiriülese koostöö parandamiseks ning tihendamiseks kogu Euroopas. Seega soovib regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat lõpetada käesoleva koondaruande tänusõnadega kõigile, kes käesolevas ettevõtmises oma väärtusliku panusega osalesid.

LISATEAVE

Kasulikud lingid:

Piirialade läbivaatamine:

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/review/#1

Interreg:

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/

ALLMÄRKUSED

- (1) Tippjuhtkonna rändkampania kohta leiate täpsemat teavet veebilehelt: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/review/#1
- (2) REGIO-CONSULTATION-BORDER-OBSTACLES@ec.europa.eu

- (3) Neist 38 vastajast, kes valisid elukohariigiks „muu” või kes ei vastanud:
 - kuus on üleeuroopalised organisatsioonid, kellel ei palutud seega vastata;
 - 24 märkisid lahtise vastuse lahtrisse ELi riigi või ELi riigis asuva piirkonna või linna: 4 DE, 4 FR, 4 RO, 2 NL, 2 PL, 2 UK, 1 GR, 1 LV, 1 FI, 1 HU, 1 LT, 1 PT;
 - viis on pärit väljastpoolt ELi: kaks endisest Jugoslaavia Makedoonia Vabariigist, üks Ameerika Ühendriikidest, üks Bosniast ja Hertsegoviinast ning üks Gruusiast;
 - kolm esitasid piiriala / piiriülese programmi nimetuse: 1 ES/PT, 1 IE/UK, 1 FR/CH.

- (4) Seda on võimalik võrrelda Eurobaromeetri kiiruuringu nr 422 tulemustega, kus 47% küsitletud piirialade elanikest ei ole kunagi teisel pool piiri käinud. Lisateavet leiate veebilehelt: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/#5
- (5) Võrdluseks ilmnes Eurobaromeetri kiiruuringust nr 422, et 31% ELi piirialadel elavatest inimestest on teadlikud ELi rahastatavatest piiriülese koostöö meetmetest. See on seletatav asjaoluga,

et avalikus arutelus osalesid vastajad vabatahtlikkuse alusel, samas kui Eurobaromeetri meetodika hõlmab piirialade elanikest juhuslikult moodustatud valimi küsitlemist. Käesoleva avaliku arutelu käigus väitis 19%, et pole kuulnud Euroopa territoriaalsest koostööst ega Interregist.

- (6) Küsimus oli asjakohane ainult eraisikute (kodanike ja füüsilisest isikust ettevõtjate) ning ettevõtete puhul.
- (7) Eurobaromeetri kiiruuringust nr 422 ilmneb samuti õiguslike ja halduslike takistuste kõrge tase, mida väidavad elanikud piirialadel, kus piiriülene liikuvus on suur.
- (8) Küsimus oli asjakohane ainult eraisikute ning ettevõtete puhul. Piiride ületamise põhjused ei olnud vastastikku välistavad; vastajad võisid valid rohkem kui ühe.
- (9) Sellel eesmärgil on kõik tsitaadid käesolevas brošüüris tõlgitud olenemata vastuse lähtekeelest.

KUST SAAB ELI VÄLJAANDEID?

Tasuta väljaanded:

- üksikeksemplarid:
EU Bookshopi kaudu (<https://bookshop.europa.eu>);
- rohkem eksemplare ning plakatid ja kaardid:
Euroopa Liidu esindustest (http://ec.europa.eu/represent_et.htm);
delegatsioonidest väljaspool ELi (http://eeas.europa.eu/delegations/index_et.htm);
kasutades Europe Direct'i teenistust (http://europa.eu/europedirect/index_et.htm)
või helistades infotelefonile 00 800 6 7 8 9 10 11 (kõikjalt EList helistades tasuta) (*).

(*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<https://bookshop.europa.eu>).

■ Väliaannete talitus

ISBN 978-92-79-57359-0
doi:10.2776/488095